

N:o 46.

Af herr **Å. H. Hammarskjöld**, om anslag till Svenska Trädgårdsföreningen.

Medan den egentliga jordbruksnäringen inom vårt land på senare tiden haft förmånen att af regering och riksdag blifva tillgodosedd med anslag vida rikligare än förut, finnes det en gren af samma näring, nämligen trädgårdsskötseln, som endast i ringa grad fått njuta af statsmakternas bevägenhet, ehuru den är af stor ekonomisk betydelse och väl förtjänar att understödjas.

Så vidt det är mig bekant, är intill år 1903 Svenska Trädgårdsföreningen den enda institution, som åtnjutit statsunderstöd för trädgårdsskötsel. Denna förening, som bildades redan år 1832 och således nu verkat i 73 år, har haft till mål trädgårdsskötselns höjande i alla hänseenden men särskildt genom utbildande af trädgårdsmästare. Å det område vid Rosendal å kungl. Djurgården, som åt föreningen upplåtits, har sedan mer än 40 år uppehållits en elevskola med ett årligt elevantal af 20 à 30. Genom kungl. brevet af 23 februari 1858 ställdes till föreningens förfogande ett årligt anslag af 4,000 kr. mot skyldighet, som ännu gäller: »att Föreningen, så vidt ske kan, verkställer utdelning af fruktträd och plantor till mindre bemedlade jordbrukare och jämte behörig redovisning för nämnda medel till kungl. landbruksakademien afgifver berättelse om antalet af de elever, hvilka vid inrättningen åtnjuta undervisning, äfvensom rörande verkställd utdelning af fruktträd samt om öfriga föremål för Föreningens verksamhet.»

Från år 1861 beviljade Riksdagen åt Föreningen ett årligt extra anslag af 4,500 kronor. Bland de förpliktelser, som åtföljde anslaget, märkes främst, att elevskolan skulle utvidgas. I 20 år eller t. o. m. 1880

utgick detta anslag, men indrogs nyssnämnda år »med hänsyn till nödvändigheten att, så vidt ske kunde, inskränka statsverkets utgifter».

Under denna tid märktes ingen svårighet att upprätthålla Föreningens verksamhet i ena eller andra riktningen, men de 24 år, som förflutit efter indragningen, hafva däremot medfört betydande svårigheter. Då elevskolans uppehållande i främsta rummet legat Föreningen om hjärtat, har elevantalet hållits uppe vid nära nog samma höjd som före 1880. Detta antal har under sista 24 åren ingen gång understigit 20 men i medeltal utgjort 27. Detta har kunnat ske endast därigenom, att för skolans skull offrats afsevärda belopp, i medeltal omkring 4,000 kronor årligen, af de tillgångar, som influtit genom försäljning af trädgårdsalster. Då skolan åtnjuter godt anseende och tilloppet af inträdessökande årligen varit vida större än antalet lediga platser, samt de utgående eleverna i regel erhållit lämpliga anställningar, har Föreningen velat i det längsta uppskjuta en större inskränkning i skolans verksamhet. Gratisutdelningen af träd- och buskplantor åt folkskolor och obemedlade jordbrukare har, oaktadt det minskade statsunderstödet, fortgått i ungefär samma omfattning som förut.

Äfven på andra sätt har Föreningen bemödat sig att verka för sitt mål, att sprida intresse för och kunskap i trädgårdsodling såsom genom anordnande af utställningar, utdelande af belöningar och utgifvande af en tidskrift och ett större pomologiskt planschverk.

Föreningens ekonomiska ställning har emellertid år för år försämrats, hvartill de under senare tid väsentligt stegrade kostnaderna å arbete och materialier ej obetydligt bidragit. År 1900 lämnade en brist af kronor 1,365: 15, år 1901 2,335: 11, år 1902 2,403: 17 och år 1903 4,125: 78. Då bristen måste ersättas med å deposition stående medel, har Föreningens kapital enligt senaste bokslut reducerats till 15,000 kronor.

Dessa förhållanden kännas så mycket mera nedslående, då samtidigt härmed alltmera gör sig gällande behovet af kraftiga åtgärder för höjande af fruktodlingen inom vårt land.

Visserligen har under åren 1903 och 1904 anslag å 5,000 kronor årligen af Kungl. Maj:t lämnats till en enskild trädgårdsskola vid Adelsnäs, men detta bör väl icke utgöra hinder för att understödja en institution sådan som Svenska Trädgårdsföreningen, hvilken i trefjärdedels sekel troget arbetat för sitt mål.

En jämförelse från Norge, som i fråga om lämplighet för trädgårdsodling icke lär kunna sägas stå framför Sverige, kan vara upplysande. Där lämnades för budgetåret 1901—1902 i statsanslag följande belopp:

till stipendier till trädgårdsmän	1,000,
» trädgårdsskolan vid Sandnaes	4,600,
» » » Hylla	4,700,
» fruktodlingsskolan vid Hjeltnaes	3,650,
» skolan i Berby för kvinnors undervisning i trädgårds- skötsel	3,840,
» skolan i Vaartun för d:o	4,000,
» feriekurser i trädgårdsskötsel m. m.	4,335,
» sällskapet Havedyrkningens Venner	5,000,
» korta kurser i trädgårdsodling	3,570,
eller tillsammans	34,695 kronor.

Härvid bör ej lämnas oanmärkt, att den verksamhet, som utöfvas af Svenska Trädgårdsföreningen och som i sig inbegriper utbildande af trädgårdsmästare, utdelande af växter, anordnande af utställningar, utgifvande af skrifter och verkställande af försök är af mera mångsidig art än den, som åligger någon af de nämnda norska anstalterna.

Bland alla grenar af trädgårdsskötseln är säkerligen fruktodlingen den viktigaste i ekonomiskt hänseende. Vore densamma väl ordnad, skulle den kunna vara tillräcklig att tillfredsställa landets eget behof af frukt, medan nu betydande mängder däraf importeras. Orsaken till vårt lands underlägsenhet i fruktodling måste främst sökas i bristande kännedom om alla de faktorer, som inverka på odlingen, såsom val af lämpliga fruktsorter och af lämplig lokal för trädgården, bästa metoderna för trädens plantering och behandling m. m. Men om det skall blifva möjligt att genom spridande af kunskap höja trädgårdsskötseln och särskildt den ekonomiskt viktiga fruktodlingen, så är det i första rummet nödvändigt att tillse, det den af staten sedan många år understödda undervisningsanstalt, som tagit till sin uppgift att meddela sådan kunskap, må kunna existera utan att förlamas i sin verksamhet af brist på medel. Med anförande af sifferuppgifter rörande föreningens affärsställning har jag sökt visa, att icke ens verksamheten i dess hittillsvarande omfattning kan med det nuvarande anslaget uppehållas, och att än mindre finnes möjlighet att utvidga densamma genom anställande af särskild lärare och försöksledare i pomologi, hvilket synes nödvändigt för en nöjaktig utveckling af fruktodling inom vårt land.

I underdånig skrifvelse af 2 januari 1903 ingick styrelsen för Svenska Trädgårdsföreningen till Kungl. Maj:t med begäran, att Kungl. Maj:t ville till Riksdagen aflåta nådig proposition därom, att utöfver redan från stats-

verket utgående 4,000 kronor måtte åt Föreningen beviljas ett årligt anslag af 6,000 kronor, däraf 2,500 kronor för anställande af en särskild lärare och försöksledare i pomologi med därtill hörande ämnen, samt 3,500 kronor för upprätthållande af en för 30 elever afsedd trädgårdsskola, äfvensom för fortsättande af föreningens verksamhet i öfrigt. Då denna underdåniga skrifvelse icke synes hafva föranlett till någon åtgärd, men de otillfredsställande förhållandena i afseende på undervisningsanstalter för trädgårdsskötsel kvarstå oförminskade, har jag ansett mig böra framlägga saken till Riksdagens pröfning och hemställer alltså,

att Riksdagen ville, utöfver det anslag af 4,000 kronor, som Svenska Trädgårdsföreningen hittills åtnjutit, bevilja sagda förening ett årligt anslag af 6,000 kronor under de villkor och den kontroll, som Kungl. Maj:t kan finna skäligt att bestämma.

Stockholm den 25 januari 1905.

Hugo Hammar skjöld.